

ISSN 2076–1554

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Видавництво «Гілея»

Гілея

Науковий вісник
збірник наукових праць

- *Історичні науки*
- *Філософські науки*
- *Політичні науки*

Випуск 127 (№ 12)

Київ – 2017

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно**Фахове видання**

з філософських, політичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
№ 747 від 13 липня 2015 р., з історичних наук наказом МОН України № 1328 від 21 грудня 2015 р. (перереєстрація)

Свідectво про державну реєстрацію (перереєстрацію) друкованого засобу
масової інформації: серія KB № 22632-12532ПР від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:

Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 07 від 29 листопада 2017 р.); Президії ВГО Української Академії Наук (протокол № 17.11.29 від 29 листопада 2017 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія); РИНЦ (Росія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П.,
д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України,
акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М.,
д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Акопян В. Г.,
д-р філос. наук, ст.н.с. (Україна, Київ)
Кивлюк О. П., д-р філос. наук, ст.н.с.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Муляр В. І.,
д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)

Відповідальний секретар:

Халамендик В. Б.,
д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук
проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф.,
член-кор. НАН України (Україна, Київ)
Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Вірменія, Єреван)
Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф.,
член – кор. НАН України (Україна, Київ)
Панчук М. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ)
Степико М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна колегія:**З історичних наук:**

Войцехівська І. Н., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Дробот І. І., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Журба М. А., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Лазько Г. Г., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Лисак В. Ф., д-р іст. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Мезга М. М., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Михайлюк В. П., д-р іст. наук, проф. (Україна, Старобільськ)

Стоян Т. А., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Сушко О. О., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Чернега Л. М., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Шаповал Ю. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

З філософських наук:

Абасов А. С., д-р філос. наук, проф. (Азербайджан, Баку)
Базалук О. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
Бех В. П., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Воронкова В. Г., д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)
Герасимова Е. М., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Гарбар Г. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Жадько В. О., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Жижко Т. А., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Кущепал С. В., д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)
Миколайчук А., д-р хабілітований, проф. (Польща, Познань)
Онїко О. Ф., д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)
Свириденко Д. Б., д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Терепищій С. О., д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Тещлаєв С., д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгощ)
Яшанов С. М., д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З політичних наук:

Андрусишин Б. І., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Андриюкайтене Р., д-р PhD соціальних наук (менеджмент),
(Литва, Маріямполь)
Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Балабанов К. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Варзар І. М., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Васильчук Є. О., д-р політ. наук, доц. (Україна, Черкаси)
Войналович В. А., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Іванов М. С., д-р політ. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Картунов О. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Кізіма С. А., д-р політ. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Котигоренко В. О., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Крась І., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)
Лапина С. В., д-р соц. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Макаренко Л. Л., д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Остапенко М. А., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Римаренко С. Ю., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Срогошу Т., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)

Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2017. – Вип. 127 (12). – 424 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

Natsional'nyy pedahohichnyy universytet
imeni M. P. Drahomanova

VHO Ukrayins'ka Akademiya Nauk

Vydavnytstvo «Hileya»

Hileya
naukovyy visnyk
zbirnyk naukovykh prats'

- *Istorychni nauky*
- *Filosofs'ki nauky*
- *Politychni nauky*

Vypusk 127 (№ 12)

Kyyiv – 2017

Zbirnyk zasnovano 2004 roku. Vykhid z druku – shchomisyachno

FAKHOVE VYDANNYA

z filosofs'kykh, politychnykh nauk zatverdzheno nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy

№ 747 vid 13 lyunya 2015 r., z istorychnykh nauk nakazom MON Ukrainy № 1328 vid 21 hrudnya 2015 r. (pereyestratsiyu)

Svidotstvo pro derzhavnu reyestratsiyu (pereyestratsiyu) drukovanoho zasobu
masovoyi informatsiyi: seriya KV № 22632-12532PR vid 24 kvitnya 2017 roku

Drukuyet'sya za rishennyam:

*Vchenoyi rady Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova
(protokol № 07 vid 29 lystopada 2017 r.); Prezydiyi VHO Ukrainy's'koyi Akademiyi Nauk (protokol № 17.11.29 vid 29 lystopada 2017 r.)*

Zbirnyk vkhodyt' do mizhnarodnykh baz:

Google Scholar; Index Copernicus (Pol'shcha); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Indyya); RYNTs (Rosiya).

Shef–redaktor:

Andrushchenko V. P., d–r filos. nauk,
prof., chlen – kor. NAN Ukrainy, akad. NAPN Ukrainy
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Holovnyy redaktor:

Vashkevych V. M., d–r filos. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Spivredaktory:

Akopyan V. H., d–r filos. nauk, st.n.s. (Ukrayina, Kyiv),
Kyvylyuk O. P., d–r filos. nauk, st.n.s.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Mulyar V. I., d–r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Zhytomyr)

Vidpovidal'nyy sekretar:

Khalamendyk V. B., d–r filos. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Redaktsiyna rada:

Andrushchenko V. P., d–r filos. nauk, prof.,
chlen – kor. NAN Ukrainy, akad. NAPN Ukrainy
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Vashkevych V. M., d–r filos. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zelenkov A. I., d–r filos. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Kolesnyk V. F., d–r ist. nauk, prof.,
chlen–kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)
Myrzakhanyan R., d–r ist. nauk, prof. (Armeniya, Yerevan)
Mykhal'chenko M. I., d–r filos. nauk, prof.,
chlen – kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)
Rafal's'kyi O. O., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Savel'yev V. L., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Soldatenko V. F., d–r ist. nauk, prof.,
chlen–kor. NAN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv)
Stepyko M. T., d–r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Redaktsiyna kolehiya:

Z istorychnykh nauk:

Voytsekhiv's'ka I. N., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Drobot I. I., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhurba M. A., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Laz'ko H. H., d–r ist. nauk, prof. (Bilorus', Homel')
Lysak V. F., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Mariupol')
Mezha M. M., d–r ist. nauk, prof. (Bilorus', Homel')
Mykhaylyuk V. P., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Starobil's'k)
Stoyan T. A., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Sushko O. O., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Cherneha L. M., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Shapoval Yu. I., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Z filosofs'kykh nauk:

Abasov A. S., d–r filos. nauk, prof. (Azerbaydzhan, Baku)
Bazaluk O. O., d–r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Bekh V. P., d–r filos. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Voronkova V. H., d–r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Zaporizhzhya)
Harbar H. A., d–r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Mykolayiv)
Herasyimova E. M., d–r filos. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhad'ko V. O., d–r filos. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhyzhko T. A., d–r filos. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Kutsepil S. V., d–r filos. nauk, prof. (Ukrayina, Poltava)
Mykolaychak A., d–r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Poznan')
Onipko O. F., d–r tekhn. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Svyrydenko D. B., d–r filos. nauk, dots.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Terepyshchyy S. O., d–r filos. nauk, dots.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Tetslav S., d–r filos. nauk, prof. (Pol'shcha, Bydoshch)
Yashanov S. M., d–r ped. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Z politychnykh nauk:

Andrusyshyn B. I., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Andryukaytene R., d–r PhD sotsial'nykh nauk (menedzhment),
(Lyuva, Mariampol')
Babkina O. V., d–r polit. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Balabanov K. V., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Mariupol')
Varzar I. M., d–r polit. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Vasyl'chuk Ye. O., d–r polit. nauk, doc. (Ukrayina, Cherkasu)
Voynalovych V. A., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Ivanov M. S., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Mykolayiv)
Kartunov O. V., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Kizima S. A., d–r polit. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Kotyhorenko V. O., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Kras' I., d–r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Cherkashov)
Lapyna S. V., d–r sots. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Makarenko L. L., d–r ped. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Ostapenko M. A., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Rymarenko S. Yu., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Sroshoshu T., d–r khabilit., prof. (Pol'shcha, Cherkashov)

Hileya: naukovyy visnyk. Zbirnyk naukovykh prats' / Hol. red. V. M. Vashkevych. – K. : «Vydavnytstvo «Hileya», 2017. – Yyp. 127 (12) – 424 s.

Kontseptsiya zbirnyka bazuyet'sya na bahatoplanovomu naukovomu vysvitleni problem informatsiynoyi tsyvilizatsiyi, shcho formuyet'sya. Osnovni rubryky okhopyuyut' haluzi istorychnykh, filosofs'kykh ta politychnykh nauk. Rozrakhovany na fakhytivsiv humanitarnykh ta sotsial'no–politychnykh nauk.

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Україні

Вінницьке представництво
(Вінницький національний технічний університет)
керівник **Денисюк С. Г.**, доктор політичних наук, професор
e-mail: sg_denisyyk@mail.ru

Дніпропетровське представництво
(Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара)
керівник **Вершина В. А.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: mailto:vivi.dp@mail.ru

Донецьке представництво
(Донецький національний університет)
керівник **Андрієнко О. В.**, доктор філософських наук, доцент
e-mail: elena_andrienko8@mail.ru

Запорізьке представництво
(Запорізький національний технічний університет)
керівник **Ємельяненко Є. О.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Івано–Франківське представництво
(Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано–Франківськ)
керівник **Дичковська Г. О.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: go_osmomysl@ukr.net

Луганське представництво
(Східноукраїнський національний університет імені Володимира Дала, м. Старобільськ)
керівник **Михайлюк В. П.**, доктор історичних наук, професор
e-mail: vital_mih@ukr.net

Львівське представництво
(Національний університет «Львівська політехніка»)
керівник **Карівець І. В.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: sacre@ukr.net

Маріупольське представництво
(Маріупольський державний університет)
керівник **Булик М.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vorlok@ukr.net

Миколаївське представництво
(Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського)
керівник **Макачук С. С.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
координатор **Шкурєнко К. О.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Одеське представництво
(Одеський національний університет імені І. І. Мечникова)
керівник **Барвінська П. І.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: barwinskaja@ua.fm

Подільське представництво
(Подільський державний аграрно–технічний університет, м. Кам'янець–Подільський)
керівник **Колосюк І. А.**, кандидат філософських наук, доцент
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

Полтавське представництво
(Полтавський факультет Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого)
керівник **Купечал С. В.**, доктор філософських наук, професор
e-mail: svkutsepai@rambler.ru

Сумське представництво
(Сумський державний університет)
керівник **Дегтярьов С. І.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: starsergo@bigmir.net

Тернопільське представництво
(Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
керівник **Кліш А. Б.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: Klish_Andriy@ukr.net

Ужгородське представництво
(Ужгородський національний університет)
керівник **Мелеганич Г. І.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: melgi@ukr.net

Уманське представництво
(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)
керівник **Кривошея І. І.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Харківське представництво
(Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»)
керівник **Владенова І. В.**, доктор філософських наук, професор
e-mail: vladlenova@email.ua

Хмельницьке представництво
(Хмельницький національний університет)
керівник **Гоцуляк В. М.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: gotsylak@ukr.net

Черкаське представництво
(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького)
керівник **Васильчук Є. О.**, кандидат політичних наук, доцент
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Чернігівське представництво
(Чернігівський державний інститут економіки і управління)
керівник **Тополь О. В.**, доктор філософських наук, доцент
e-mail: topololga@ukr.net
координатор **Горобець С. М.**, молодший науковий співробітник
e-mail: olen-g@yandex.ru

ПРЕДСТАВНИЦТВО
збірника «Гілея: науковий вісник» в Азербайджані

(Національна Академія Наук Азербайджану, м. Баку)
керівник **Махмудов М. А.**, доктор філософії
e-mail: matlabm@yandex.com
координатор **Рагімлі Р.**, науковий співробітник
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Білорусі

(Академія управління при Президентів Республіки Білорусь, м. Мінськ)
керівник **Алейникова С. М.**, кандидат соціологічних наук, доцент
e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru
(Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, м. Брест)
керівник **Шостак Г. В.**, кандидат педагогічних наук
e-mail: shostak1964@brest.by
(Гомельський державний університет імені Франціська Скорини, м. Гомель)
керівник **Мезга М. М.**, кандидат історичних наук, доцент
e-mail: nmezga@gsu.by

ПРЕДСТАВНИЦТВА
збірника «Гілея: науковий вісник» в Польщі

(Університет імені Адама Міцкевича в Познані)
керівник **Димчик Р.**, доктор, викладач,
e-mail: dymczyk@wp.pl
(Інститут історії Академії імені Яна Дługоша в Ченстохові)
керівник **Моравець Н.**, доктор, викладач
e-mail: mornor@wp.pl

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: www.gileya.org

E-mail: gileya.org.ua@gmail.com

Див. також: Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: www.nbuv.gov.ua/portal

Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць

PREDSTAVNYTSTVA
zbirnyka «Hileya: naukovyy visnyk» v Ukraini

Vinnyts'ke predstavnytstvo
(Vinnyts'kyy natsional'nyy tekhnichnyy universytet)
kerivnyk **Denysyuk S. H.**, doktor politychnykh nauk, profesor
e-mail: sg_denisiyk@mail.ru.

Dnipropetrovs'ke predstavnytstvo
(Dnipropetrovs'kyy natsional'nyy universytet imeni Olesya Honchara)
kerivnyk **Vershyna V. A.**, kandydat filosofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: mailto:vivi.dp@mail.ru

Donets'ke predstavnytstvo
(Donets'kyy natsional'nyy universytet)
kerivnyk **Andriyenko O. V.**, doktor filosofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: elena_andrienko8@mail.ru

Zaporiz'ke predstavnytstvo
(Zaporiz'kyy natsional'nyy tekhnichnyy universytet)
kerivnyk **Yemel'yanenko Ye. O.**, kandydat filosofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

Ivano-Frankivs'ke predstavnytstvo
(Prykarpat'skyy natsional'nyy universytet imeni Vasylya Stefanyka, m. Ivano-Frankivs'k)
kerivnyk **Dychkovs'ka H. O.**, kandydat filosofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: go_osmomysl@ukr.net

Luhans'ke predstavnytstvo
(Skhidnoukrayins'kyy natsional'nyy universytet imeni Volodymyra Dalya, m. Starobil's'k)
kerivnyk **Mykhaylyuk V. P.**, doktor istorichnykh nauk, profesor
e-mail: vital_mih@ukr.net

L'vivs'ke predstavnytstvo
(Natsional'nyy universytet «L'vivs'ka politekhnika»)
kerivnyk **Karivets' I. V.**, kandydat filosofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: sacre@ukr.net

Mariupol's'ke predstavnytstvo
(Mariupol's'kyy derzhavnyy universytet)
kerivnyk **Bulyk M.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: vorlok@ukr.net

Mykolayivs'ke predstavnytstvo
(Mykolayivs'kyy natsional'nyy universytet imeni V. O. Sukhomlyns'koho)
kerivnyk **Makarchuk S. S.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: rvgreabis@farlep.mk.ua
koordinatyor **Shkurenko K. O.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: sh_kamila@mail.ru

Odes'ke predstavnytstvo
(Odes'kyy natsional'nyy universytet imeni I. I. Mechnykova)
kerivnyk **Barvins'ka P. I.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: barvinskaja@ua.fm

Podil's'ke predstavnytstvo
(Podil's'kyy derzhavnyy ahrarno-tekhnichnyy universytet, m. Kam'yanets'-Podil's'kyy)
kerivnyk **Kolosyuk I. A.**, kandydat filosofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: ikolosyuk@ukr.net

Poltavs'ke predstavnytstvo
(Poltavs'kyy fakul'tet Natsional'noyi yurydychnoyi akademiyi Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho)
kerivnyk **Kutsepal S. V.**, doktor filosofsk'kykh nauk, profesor
e-mail: svkutsepal@rambler.ru

Sums'ke predstavnytstvo
(Sums'kyy derzhavnyy universytet)
kerivnyk **Dehtyar'ov S. I.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: starsergo@bigmir.net

Ternopil's'ke predstavnytstvo
(Ternopil's'kyy natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni Volodymyra Hnatyuka)
kerivnyk **Klish A. B.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: Klish_Andriy@ukr.net

Uzhhorods'ke predstavnytstvo
(Uzhhorods'kyy natsional'nyy universytet)
kerivnyk **Melehanych H. I.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: melgi@ukr.net

Umans'ke predstavnytstvo
(Umans'kyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet imeni Pavla Tychyny)
kerivnyk **Kryvosheya I. I.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: igorkryvosheia@gmail.com

Kharkivs'ke predstavnytstvo
(Natsional'nyy tekhnichnyy universytet «Kharkivs'kyy politekhnichnyy instytut»)
kerivnyk **Vladlenova I. V.**, doktor filosofsk'kykh nauk, profesor
e-mail: vladlenova@email.ua

Khmelnits'ke predstavnytstvo
(Khmelnits'kyy natsional'nyy universytet)
kerivnyk **Hotsulyak V. M.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: gotsylak@ukr.net

Cherkas'ke predstavnytstvo
(Cherkas'kyy natsional'nyy universytet imeni Bohdana Khmel'nyts'koho)
kerivnyk **Vasyl'chuk Ye. O.**, kandydat politychnykh nauk, dotsent
e-mail: vasilchuk84@bk.ru

Chernihivs'ke predstavnytstvo
(Chernihivs'kyy derzhavnyy instytut ekonomiky i upravlinnya)
kerivnyk **Topol' O. V.**, doktor filosofsk'kykh nauk, dotsent
e-mail: topololga@ukr.net
koordinatyor **Horobets' S. M.**, molodshyy naukovyy spivrobitnyk
e-mail: olen-g@yandex.ru

PREDSTAVNYTSTVO
zbirnyka «Hileya: naukovyy visnyk» v Azerbaydzhani

(Natsional'noyi Akademiyi Nauk Azerbaydzhanu, m. Baku)
kerivnyk **Makhmudov M. A.**, doktor filosofiyi
e-mail: matlabm@yandex.com
koordinatyor **Rahimly R.**, naukovyy spivrobitnyk
e-mail: rus_rahimli@yahoo.com

PREDSTAVNYTSTVA
zbirnyka «Hileya: naukovyy visnyk» v Bilorusi

(Akademiya upravlinnya pry Prezydentovi Respubliky Bilorus', m. Mins'k)
kerivnyk **Aleynykova S. M.**, kandydat sotsiolohichnykh nauk, dotsent
e-mail: alejnsvetlana@yandex.ru
(Brest's'kyy derzhavnyy universytet imeni O. S. Pushkina, m. Brest)
kerivnyk **Shostak H. V.**, kandydat pedahohichnykh nauk
e-mail: shostak1964@brest.by
(Homel's'kyy derzhavnyy universytet imeni Frantsys'ka Skoryny, m. Homel')
kerivnyk **Mezha M. M.**, kandydat istorichnykh nauk, dotsent
e-mail: nmezga@gsu.by

PREDSTAVNYTSTVA
zbirnyka «Hileya: naukovyy visnyk» v Pol'shchi

(Universytet imeni Adama Mitskevycha v Poznani)
kerivnyk **Dymchuk R.**, doktor, vykladach,
e-mail: dymczyk@wp.pl
(Instytut istoriyi Akademiyi imeni Yana Dluhosha v Chenstokhovi)
kerivnyk **Moravets N.**, doktor, vykladach
e-mail: mornor@wp.pl

Zaproshuyemo Vas vidvidaty nash sayt: www.gileya.org

E-mail: gileya.org.ua@gmail.com

**Dyv. takozh: Sayt Natsional'noyi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernads'koho:
www.nbuv.gov.ua/portal**

Rozdil: Naukova periodyka Ukrainy: zhurnaly ta zbirnyky naukovykh prats'

6. Кучабський В. Польська дипломатія та східно-галицьке питання. – Львів: вид. «Дзвони», 1932. – Ч.2.
7. Лозинський М. Галичина на мирній конференції в Парижі. – Кам'янець: вид. «Строїлець» – орган Галицької армії, 1919.
8. Мазепа І. Україна в огні і бурі революцій 1917–1921. – К.: Темпора, 2003. – Т.1.
9. Марголін А. Україна і політика Антанти. – Берлін, 1921.
10. Нагаєвський І. Історія Української держави ХХ століття. – К., 1993.
11. Нова Рада від 03.01.19. – С.3; 30.01.19. – С.2.
12. Симоненко Р. Імперіалістична політика Антанти і США щодо України в 1919 р. – К., 1962.
13. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. – Скrentон, 1963. – Т.5.
14. Центральний державний архів вищих органів влади та управління. – Ф.3696. – Оп.2. – Спр.133, 196, 280.
15. Шанковський Л. Дискусія і полеміка // Український історик. – 1967. – С.116–122.

References

1. Borshhak I. Jak bula organizovana Myrova konferencija. Kalendar Chervonoi' Kalyny. – L'viv, 1939.
2. Vynnychenko V. Vidrozhennja nacii'. – Viden', 1920. – Т.3.
3. Visnyk UNR vid 12.02.19. – С.1; 09.07.19. – С.2; 25.01.19. – С.3.
4. Zhyttja i smert' polkovnyka Konoval'cja. Dokumenty, lysty, spogady. – L'viv, 1993.
5. Ivanis V. S. Petljura – prezident Ukrai'ny. – К., 1993.
6. Kuchabs'kyj V. Pol's'ka dyplomacija ta shidno-galyc'ke pytannja. – L'viv: vyd. «Dzvony», 1932. – Ч.2.
7. Lozyns'kyj M. Galychyna na myrniy konferencii' v Paryzhi. – Kam'janec': vyd. «Stroilec'» – organ Galyc'koi' armii', 1919.
8. Mazepa I. Ukrai'na v ogni i buri revoljucij 1917–1921. – К.: Tempora, 2003. – Т.1.
9. Margolin A. Ukrai'na i polityka Antanty. – Berlin, 1921.
10. Nagajevs'kyj I. Istorija Ukrai'ns'koi' derzhavy XX stolittja. – К., 1993.
11. Nova Rada vid 03.01.19. – С.3; 30.01.19. – С.2.
12. Symonenko R. Imperialistychna polityka Antanty i SSHa shhodo Ukrai'ny v 1919 r. – К., 1962.
13. Stahiv M. Ukrai'na v dobi Dyrektorii' UNR. – Skrenton, 1963. – Т.5.
14. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady ta upravlinnja. – Ф.3696. – Оп.2. – Спр.133, 196, 280.
15. Shankovs'kyj L. Dyskusija i polemika // Ukrai'ns'kyj istoryk. – 1967. – С.116–122.

Vargatyuk S. V., candidate of historical sciences, docent, Kiev National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), Liana.V@i.ua

Changing the concept of neutrality of the foreign policy of Ukraine in the last days of the liberation struggle (1918–1920)

The article deals with the problems connected with the change of the concept of neutrality of the foreign policy of Ukraine during the period of the Directory of the UNR 1918–1920.

The purpose of this article is to study the activities of Ukrainian diplomats at the world forum in the capital of France, where the heads of the governments of the Entente countries divided between the colonies of the Central Powers and prepared the basis for the establishment of a new system of international relations, which became a history of the name Versailles–Washington.

Marne's negotiations on the Ukrainian diplomatic mission in Moscow, the continuous offensive of the Red Army and its capture by Kyiv prompted the Directorate to choose the least for two disasters and seek contacts with the Entente to deflect the offensive forces of the RSFSR. Ukrainian political leadership believed that without the help of the Entente Ukraine would not resist the prevailing forces of Soviet Russia.

The purpose of the study is to find out the reasons for attending the conference, the indifferent attitude of the representatives of the governing bodies of the Entente to the Ukrainian delegation and serious miscalculations in the work of Ukrainian diplomats themselves, which led to the non-recognition of the Directory of the UPR by the Western countries.

The methods used in writing the work of the steel: the method of analysis and synthesis of facts and sources, structural-system method, comparative-historical and problem-chronological methods.

Keywords: world forum, foreign policy, strategic course, governing bodies of Entente countries, state leadership.

УДК 94(477):316.423.3

Бобіна О. В.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного університету кораблебудування ім. адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), oleg.bobina@nuos.edu.ua

ТРАДИЦІЯ РЕВОЛЮЦІЇ В УКРАЇНІ: ПОЧАТКИ

Соціальна традиція є невід'ємною ознакою будь-якого суспільства. «Традиція революцій» одна із таких традицій. Кожне суспільство має свій досвід і традиції зародження, протікання і розв'язання такого гострого соціального конфлікту як революція. Так наприклад, європейське суспільство накопичило як позитивний, так і негативний досвід «своїх революцій». Автор поспробує з'ясувати наявність чи відсутність традиції революції в Україні. Для з'ясування цієї проблеми подається історичний огляд соціальних конфліктів в Україні (до XIX ст.) і висвітлюється інтелектуальна рефлексія цих конфліктів українцями.

Ключові слова: соціальна традиція, революційна традиція, Україна, соціальний конфлікт, історія.

Революція як феномен політичного життя є однією із самих загадкових явищ. Революція, як вияв конфлікту, охоплює всі сфери життя суспільства. Кожна революція унікальна і разом з тим має в собі характерні, повторювані риси. Класичні компаративістські дослідження не дають однозначної відповіді на питання про можливість відслідковування, прогнозування і попередження революції [1, с. 16–20]. Історія підтверджує лише той факт, що класична відповідь авторитарних режимів – посилення репресій, не «гарантує» спокійного життя суспільства і держави. А т.зв. демократичні суспільства, застерігають себе від радикалізму революції постійно-існуючими конфліктами малої і середньої інтенсивності. Західна політична система немовби «привчає» громадян до постійних конфліктів, «приручаючи» революції, «уодноманітнюючи» її. Виходячи з цих посилок будь-яке дослідження щодо революції має дати відповідь на методологічне питання: «Соціальний конфлікт – це добре, чи погано; соціальний конфлікт – це нові можливості для соціальної системи і соціальних інститутів, чи це крах і занепад системи і інститутів; соціальний конфлікт – це стихійний процес, чи є можливість його контролювати і регулювати». Відповіді на це питання, залежить і сприйняття феномену революції. На нашу думку суспільство перебуває в постійному внутрішньосистемному конфлікті, наражаючись на небезпеку революції, яка більшою мірою відкриває т.зв. вікно можливостей. Досліджуючи ті, чи інші суспільства на їх «здатність» до революції, враховуючи всі революційні фактори («маркери революції») треба враховувати і явище традиції революції. Так розглядаючи фактори, що вплинули на розгортання соціальних конфліктів в Україні ми вирішили з'ясувати існування, чи традиції революції в історії українського суспільства. Ну дійсно, у Франції протягом XIX ст. відбулось п'ять революцій (як соціальних конфліктів великої інтенсивності), в Іспанії – п'ять революційних виступів. В Італії – період революційних війн і революції в князівствах (1792–1815), революція 1848–1849 рр., революційна війна за об'єднання Італії 60-х рр. Вони – соціальні конфлікти і революції не змогли не залишити слідів в соціальній, масовій пам'яті, в історичній свідомості. На нашу думку,

в XIX ст. починає формуватися загальноєвропейська пам'ять на революцію і загальноєвропейська традиція революції. Адже саме в 30-ті рр. XIX ст. формуються основи міжнародного (швидше європейського) революційного руху у вигляді створення організації «Молода Європа» (1833) під керівництвом Д. Мадзіні (1805–1872). Ця організація об'єднала таємні товариства «Молода Італія», «Молода Германія», «Молода Франція», «Молода Іспанія», «Молода Швейцарія». Центральний комітет «Молодої Європи» знаходився у Швейцарії. В 1848 р. революція прокотилась всією Європою. І саме революції XIX ст. в Європі сформували феномен класичної європейської революції який та чудово «розписали» французькі синдикалісти в кінці XIX – на початку XX ст. [2, с. 27–31].

Традиція (від лат. *traditio* – передача) з погляду соціології і соціальної психології, це форма передачі соціального досвіду, ідеї, звички, норми, що передається із покоління в покоління, або усталена манера поведінки. Без сумніву, політична традиція, стоїть поряд з таким феноменами як політична культура і соціальна пам'ять. Таким чином під традицією революції ми розуміємо колективний соціальний досвід, накопичений і зафіксованих в колективній, соціальній пам'яті (досвіді) суспільства. Це досвід «переживання» революції. За певних обставин цей досвід може бути «актуалізований». «Переживання» революції включає в себе як психологічні відчуття і емоції, так набір і певних форм поведінки. Все це включає в себе відчуття чекання революції; участі і неучасті в ній; підтримки і не підтримки; боротьби з революцією; втоми від революції і т. ін. Ближче всіх до розуміння цих процесів підійшли Г. Тард, Г. Лебон, П. Сорокін [3]. Представники тих суспільств які пережили найбільші соціально–політичні кризи у вигляді революцій.

Ми ставимо перед собою завдання з'ясувати і визначити існування чи відсутність традиції революції в українському суспільстві; її впливах чи відсутності таких на соціально–політичне життя суспільства; яким чином ця традиція фіксується, передається, актуалізуються. Для цього аналізуємо історичний процес через феномен соціального і політичного руху в Україні; виявляємо ставлення українських інтелектуалів до феномену революції; співвідносимо наявність української революційної традиції з революційної традицією Польщі і Росії.

Традицію соціального спротиву панівним верствам, в Україні, можна вести з історії давньокіївської, князівської держави. Літописи зберегли нам звістки про виступи селян і населення міст у 1068–1069, 1113, 1146–1147, 1157 рр. у Києві, 1219 р. у Галичі та інших місцях. Самий відомий і типовий є виступ у Києві 1113 р. Зрозуміло, що окремі літописні звістки дають волю фантазії, але ніяк не стійкий ґрунт для історичних і соціологічних висновків. Цікаво, що саме в цей час в Англії, Франції, Італії розгортаються процеси «комунальних революцій», створюються «міста–комуни» [4]. Європейське пізнє середньовіччя закладає міцний підмурок соціальної боротьби населення міст за свої права. Наше пізнє середньовіччя і початок Нової доби подає небагато відомостей про соціальну боротьбу. Соціальний рух цього часу пов'язаний з селянством. Соціальний конфлікт між феодалом і селянином на українських землях в XV–XVI ст. обумовлювався

не лише важким і скрутним становищем селянства. Відомий український історик Н. Яковенко наголошує, що всупереч незрівнянню вільнішим умовами життя київського–брацлавського селянина, порівняно з його волинським, а особливо галицьким братом, саме Брацлавщина і Київщина невдовзі стануть вогнищами селянських конфліктів. Причина цього не стільки в економічних реаліях чи в надмірних утисках селянської маси, скільки в специфічній ментальності хліборобів степової зони. Освоївши власною працею землі й води небезпечного краю, переселенці не допускали думки, що це не їхня, санкціонована божим правом власність. Тому навіть легкі спроби запровадити панщинні порядки, звичні для внутрішніх регіонів держави, викликали тут бурхливу реакцію, як замах на волю [5, с. 256].

Найближчою точкою відліку започаткування традиції масової соціальної боротьби можна вважати козацько–селянські виступи кінця XVI – початку XVII ст., а згодом і повстання (*rebel*), війну (*war*) і революцію (*revolution*) під керівництвом Б. Хмельницького.

Українська історіографія має визнати події середини–кінця XVII ст. не лише війною, а і революцією. Ідея війни українців з поляками була вигідна російській імперській історіографії і радянській імперсько–соціалістичній історіографії. В російській історіографії до 1917 р. не могло бути революції, яка мала на меті створення не московської, а української адміністрації, українського війська, української правової системи. Разом з тим, ідея війни проти поляків які завжди воювали з Московською державою, гарно «вкладалась» в ідею єдності руського триєдиного народу і його війнами з поневолювачами. Радянська, імперсько–соціалістична історіографія визнала європейські буржуазні революції, національно–демократичної революції «поневоленних» народів, але не могла визнати козацько–селянську революцію в Україні. Тим більше, що на відміну від виступів С. Разіна і О. Пугачова ця революція мала досить великі шанси на успіх. Тому концепція «визвольної війни» знову стала у нагоді. Концепт «революція» щодо подій 1648–1654 рр. поступово знаходить свою підтримку серед сучасних українських істориків. Маємо на увазі роботи В. Степанкова і В. Смолія [6].

Події 1648–1657 років, а далі «Руїни» важливі як точки відліку нової традиції, через те, що вони цілком автентично відрефлексовані вже українцями в народній творчості, церковній і світській літературі. Саме XVII ст., вперше в Новій історії, дає зразки історичної літературної традиції. Зрозуміло, що в XVII ст. поняття революції не використовується. Вперше ці події назвав революцією невідомий автор «Історії Русів». Можемо вважати, що це було перше використання українськими інтелектуалами терміну «революція» взагалі. Дослідники подають дату написання «Історії Русів» – десяти роки XIX ст. Рік видання – 1846. Крім терміну «революція» в цій праці вживаються терміни «патріот» та «нація малоросійська». «Історія Русів» допомогла пробудженню історичної думки українців. Але ця історична думка не звертала увагу на феномен революції, не використовувала це поняття як методологічний інструмент пізнання модерного світу. Українська історична думка обмежилась романтизмом у змалюванні минулого. Зрозуміло, що вона була затиснена в лещата офіційної великодержавної російської імперської ідеології. Швидше в 40-і рр.

XIX ст., виходячи з традиції І. Гізеля («Синопис») і П. Кохановського («Обширный синопис русский») започатковується автономістсько-культурницька, еволюційна традиція української історико-політичної думки [7, с. 75–78]. В першій половині XIX ст. в інтелектуальному і практично-діяльнісному просторі перехрестились і змішались декілька тенденцій. Українські інтелектуали «слабко» відреагували на революцію у Франції і всі наступні революції XIX ст. Український громадсько-культурницький рух не висловлює жодним чином радикальних ідей. Разом з тим в XVIII–XIX ст. саме на українських землях відбувались радикальні соціальні конфлікти, частина з яких мала, як характер бунту, так і революції. Характерні риси бунту були притаманні гайдамацькому руху і руху опришків в XVIII ст. В XIX ст. дворянський рух в Російській імперії піднявся від двірцевого перевороту, традиційного для російської політичної культури XVIII ст., до масового збройного повстання «dekabrystiv». Рух «dekabrystiv» в Україні досить детально проаналізований у вітчизняній історіографії завдяки працям Г. Казьмирчука і дослідників його школи [8]. Без сумніву, в загальноросійському дворянському русі під назвою «dekabryzm» існувала і українсько-польська течія. Саме її представляє «Товариство з'єднаних слов'ян» на чолі з А. Борисовим, П. Борисовим і Ю. Люблінським. Нам цікаві ідеї П. Борисова про те, що народ повинен домовлятися з крадіями влади не інакше як із зброєю в руках, купити свободу кров'ю і кров'ю ствердити її [9, с. 107]. Придушення дворянського руху обмежило радикалізм ідей, але не розповсюдження самих ідей. В 20–30-ті рр. XIX ст. маємо справи про «революційну пропаганду» в Харківському університеті, які виростили із «справи поручика Лансберга», «справи Петра Балабухи» і «справи Розаліон–Сошальського». В 1826–1827 рр. велось слідство щодо поширення революційних творів серед студентів Харківського університету. Було доведено причетність вісімнадцяти осіб до цієї справи. В середині 30-х рр. поліція доповідала, що в Харківському університеті «ходить по руках» книга – «Вчення Сен–Сімона. Вклад», видана в Брюсселі в 1831 р. З'являються повідомлення про «вільнодумство» в Ніжинській гімназії вищих наук [10, с. 54–58]. Революційну ідею на землях України підтримували і втілювати поляки, які в XIX ст. двічі піднімали повстання, в тому числі і на території України. Повстання 1830–1831 рр. і 1863–1864 рр. зафіксувались певним чином в свідомості української шляхетсько-дворянської верхівки і українського селянства. Крім того, на нашу думку, українська шляхетсько-дворянська верхівка була добре обізнана щодо діяльності таємних польських товариств на Правобережній Україні.

Масовий соціальний рух в першій половині XIX ст. визначався соціальним розбійництвом У. Кармелюка на Поділлі (1813–1835), виступами військових поселенців, бунтами щодо дотримання інвентарних правил на Правобережжі, і «Київською козаччиною». В Західній Україні, в умовах контрреволюції, значними стали виступи селян на чолі з Л. Кобилицею. Найбільшим «виявом» інтелектуального руху українців стало утворення і недовга діяльність «Товариства Кирила і Мефодія». Це об'єднання молодих інтелектуалів цікаве перш за все власною рефлексією щодо сучасного

стану суспільства і держави. Щодо радикальності і революційності цього товариства ми погоджуємось з О. Ф. Скакун. Вона зокрема писала: «Радянські вчені (а ця традиція залишилась і в українській популярній історіографії – авт.) диференційовано підходять до Кирило–Мефодіївського товариства, виділяючи в ньому ліве і праве крило, причому не стільки на основі аналізу програмних документів цього товариства, скільки шляхом долучення висловів його учасників під час слідства, спогадів» [11, с. 15]. Програмні документи не говорять про шляхи досягнення благих цілей що поставили перед собою кирило–мефодіївці. Характерною в цьому сенсі є позиція М. Костомарова, як одного із перших «малоросійських» інтелектуалів, і від якого іде традиція громадсько-політичного руху. В його щоденнику професійного історика, який двічі був за кордоном, ми зустрічаємо поняття «революція» всього декілька раз. Натомість зустрічаємо «дух хвилювання», «соціальні і політичні зміни» [12, с. 212–214]. Записи в щоденнику свідчать про досить критичне ставлення до лібералізму в його російському виконанні. Розмірковуючи над лібералізмом М. Костомаров робить висновок: «Вінцем всього був страшний егоїзм, який згодом перетворився в те, що значна частина таких юних перетворювачів суспільства, змужнівши переродились в гравців на біржах і експлуататорів чужої власності усіма можливими засобами; ті ж які залишилися енергійно відданими своїм нігілістичним теоріями, які виправдовують будь-який засіб для досягнення мети, ідейно породили покоління безумних фанатиків, які не цураються проголошувати свої переконання кинджалами і пістолетами» [11, с. 212, 214, 223–227]. Але в записях 1867 р., через десять років, він пом'якшує своє ставлення до революції. Дискусуючи щодо праці «Останні роки Речі Посполитої», М. І. Костомаров наголошує: «Ідеї французької революції, які проголосили велику і святу істину рівності всіх людей перед законом, в ті часи ще не розумілись. Всі уряди Європи, боючись страшного пугала якобінство, докладали всіх зусиль не допустити в їхніх суспільствах панування цих ідей» [12, с. 303]. Знаний історик не міг зігнорувати значення Великої революції, але зауважив: «В кінці XVIII ст. люди що не доросли до усвідомлення тієї істини, що ті чи інші політичні форми самі по собі неважливі, а їх гарні чи погані наслідки залежить від рівня морального і розумового розвитку суспільства» [12, с. 303]. Таким чином – спочатку мораль і розум, і лише згодом революція. Остаточну крапку у ставленні до радикальних революційних методів М. І. Костомаров поставив в невеликому оповіданні «Скотський бунт» («Скотский бунт. Письмо малороссийского помещика к своему петербургскому приятелю»). М. І. Костомарова можна вважати засновником традиції поміркованості, чи швидше української розважливості. Ідеї – «власне не треба поспішати». А ставлення до революції, можна порівняти із ставленням до революції Ф. М. Достоевського, який проходив по «справі петрашевців». Ідеї ліберальної поміркованості запанували в Україні в другій половині XIX ст. Тлом для таких ідей виступала активна інтелектуальна і практична діяльність різночинців і народників по всій Росії і зокрема в Україні. Діяльність народників детально проаналізована в працях українських дослідників [13]. Певним чином діяльність різночинців–народників можна протиставити діяльності громадівців.

Виявиться різкий контраст. У народників – формування основ революційної теорії М. Бакуніним, П. Л. Лавровим, М. К. Михайловським, П. М. Ткачевим і спроба підняти «повстання на селі». Українська інтелектуальна еліта займається культурницькою справою. Пані О. Ф. Скакун наводить цитату із документу поліції: «...Україна багата московським якобінством» [10, с. 15]. Що ж до українців, то за висновками департаменту поліції Харкова, по справах щодо притягнення до дізнання О. О. Русова, С. Ф. Русової, С. С. Левандовського, Я. Я. Трутовського за організацію українського гуртка «Молода громада», то їх діяльність «не мала політичного значення і не являла собою загрозу для уряду» [11, с. 95]. Всю складність, невизначеність і певну абсурдність інтелектуальної ситуації серед українців показує випадок з маловідомими, нажаль, діячами народницького руху – В. Г. Мальованим і І. М. Присецьким. Саме вони є авторами «Програми діяльності і організації української соціально-революційної партії на федеративних началах» (1883). На їх думку партія визнавала революцію, але в майбутньому. Тому, що зараз не можна розраховувати на простий народ в силу його розкиданості, нерозвиненості, нерозуміння значення політичних установ тощо. Враховуючи це, соціалісти-федералісти виступають проти збудження народного повстання, нової «пугачовщини», оскільки це обов'язково призвело б до масового кровопролиття та знищення усіх зразків освіченості і цивілізації [14, с. 158]. Замість «збудження народного повстання і систематичного терору» треба «підтримувати у суспільстві протест за допомогою організованої громадської думки, роз'яснюючи народу залежність перетворень в усіх сферах державного життя від політичних реформ в країні» [14, с. 160].

Таким чином в другій половині XIX ст. українські інтелектуали закріпили антиреволюційну помірковано-ліберальну політичну думку щодо шляхів соціально-політичних перетворень. Рух «Громад» підтримував російських лібералів. М. Драгоманов вимушений був визнати необхідність політичної боротьби, але не революції. Політичні діячі Західної України визнали автономію у складі Австро-Угорщини як мету своєї програми. С. Подолинський і М. Павлик наголошували на «поміркованому радикалізмі у відстоюванні власних прав, що ґрунтувався на пропагандистській діяльності» [15, с. 207]. І. Франко і Л. Українка зайняли двоїсту, невизначену позицію щодо революції. Трохи «радикальніше» до революції поставився О. Терлецький, який зауважив, що зміни у політичному та соціально-економічному житті – це поступовий процес, який може супроводжуватись революціями, кризами, але це варто того, щоб відчувати свободу та накреслити шляхи подальшого поступу та народу. «Інтелектуальна» традиція революції в Україні в XIX ст. не пустила глибоких коренів. Традиція революції підживлювалась лише радикальним соціальним рухом селян, згодом робітництва і студентства. Українська, нечисельна інтелігенція визначившись із своїм автономним статусом у складі двох імперій віддала справу революції в інші руки. На Західній Україні в руки угорців і поляків, на Наддніпрянщині – в руки російських народників, а згодом інших радикальних течій, які об'єднували представники всіх національностей. Якщо українець виступав за революційний шлях змін, він автоматично розчинявся в неукраїнській революційній

хвилі. Визнання необхідності революції рано чи пізно ставило питання про мету революції, і автономна Україна була не надто високою метою майбутньої революції. А говорити про незалежність України в XIX ст. можливо було страшно.

Список використаних джерел

1. Революция как концепт и событие: монография / редколлегия: А. А. Вартумян, С. Г. Ильинская, М. М. Федорова. – М.: ООО «ЦИУМинЛ», 2015. – 183 с.
2. Бобіна О. В. Революційний синдикалізм vs реформізм: практика і теорія «нової революції» в Європі в кінці XIX – початку XX ст. / О. В. Бобіна // Гілея: науковий вісник. – 2015. – Вип. 102. – С. 27–31.
3. Бобіна О. В. П. Сорокін, «Соціологія революції» і соціологія революцій – згадуючи дев'яносту річницю американського видання і десяту річницю українсько-російського видання праці «Соціологія революції» / О. В. Бобіна // Гілея: науковий вісник. – 2016. – Вип. 106. – С. 63–67.
4. Гуковский М. А. Итальянское Возрождение / М. А. Гуковский; под ред. А. Н. Немилова и А. С. Кантор-Гуковской. – Л.: Издательство ЛГУ, 1990. – 624 с.
5. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України: науково-популярне видання / Н. Яковенко; Український науковий інститут Гарвардського університету, Інститут критики. – 3-є вид., переробл. та розшир. – К.: Критика, 2006. – 584 с.
6. Смолій В. А. Україна крізь віки. Т. 7: Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.) / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К.: Видавничий Дім «Альтернативи», 1999. – 351 с.
7. Мицик Ю. Київський «Синопис» як підручник з історії Русі-України / Ю. Мицик // Проблеми дидактики історії. – 2010. – Вип. 2. – С. 75–78.
8. Казьмирчук Г. Д. Українське декабристознавство / Г. Д. Казьмирчук, Ю. В. Латиш. – К.: Брама. Вид. Вовчок О. Ю., 2002. – 282 с.; Латиш Ю. В. Декабристи в Україні. Історіографічні студії: дослідження / Юрій Латиш; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Логос, 2014. – 237 с.
9. Усенко П. Г. Товариство з'єднаних слов'ян / П. Г. Усенко // Енциклопедія історії України: у 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. – К.: Наук. Думка, 2013. – 784 с.
10. Сергієнко Г. Я. Суспільно-політичний рух на Україні після повстання декабристів 1826–1850 / Г. Я. Сергієнко. – К., 1971. – 300 с.
11. Скакун О. Ф. Политическая и правовая мысль на Украине (1861–1917): монография / О. Ф. Скакун. – Х.: Вища школа, 1987. – 298 с.
12. Костомаров Н. И. Автобиография. Бунт Стеньки Разина / Н. И. Костомаров. – К.: Наукова думка, 1992. – 512 с.
13. Світленко С. І. Народництво в Україні 60–80-х років XIX століття: аналіз публікацій документальних джерел: Програми. Статут. Прокламації. Законодавчі акти. Позасудове діловодство. Судово-слідчі джерела / С. І. Світленко. – Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1995. – 240 с.
14. Шитюк М. М. Громадсько-політична діяльність Володимира Мальованого (1847–1893 рр.): наукове видання / М. М. Шитюк, О. С. Козирев; авт. передм. С. І. Світленко. – Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2014. – 236 с.
15. Історія політичної думки: підручник / І. Вдовичин, І. Вильчинська, Є. Перегуда та ін.; за заг. ред. Н. М. Хома. – Л.: Новий світ–2000, 2017. – 632 с.

References

1. Revolucija kak koncept i sobytie: monografija / redkollegija: A. A. Vartumjan, S. G. Il'inskaja, M. M. Fedorova. – M.: ООО «ЦИУМинЛ», 2015. – 183 s.
2. Bobina O. V. Revolucijnyj syndikalizm vs reformizm: praktyka i teorija «novoi' revolucii'» v Jevropi v kinci XIX – pochatku XX st. / O. V. Bobina // Gileja: naukovyj visnyk. – 2015. – Vyp. 102. – S. 27–31.
3. Bobina O. V. P. Sorokin, «Sociologija revolucii'» i sociologija revolucij – zgadujučy dev'janostu richnycju amerykans'kogo vydannja i desjatu richnycju ukrai'ns'ko-rosijs'kogo vydannja pracj «Sociologija revolucii'» / O. V. Bobina // Gileja: naukovyj visnyk. – 2016. – Vyp. 106. – S. 63–67.

4. Gukovskij M. A. Ital'janskoe Vozrozhdenie / M. A. Gukovskij; pod red. A. N. Nemilova i A. S. Kantor–Gukovskoj. – L.: Izdatel'stvo LGU, 1990. – 624 s.

5. Jakovenko N. Narys istorii' seredn'ovichnoi' ta rann'omodernoi' Ukraïny: naukovopopuljarne vydannja / N. Jakovenko; Ukraïns'kyj naukovyj instytut Garvard'skogo universytetu, Instytut krytyky. – 3–je vyd., pererobl. ta rozshyr. – K.: Krytyka, 2006. – 584 s.

6. Smolij V. A. Ukraïna kriz' viky. T.7: Ukraïns'ka nacional'na revoliucija XVII st. (1648–1676 rr.) / V. A. Smolij, V. S. Stepankov. – K.: Vydavnychij Dim «Al'ternatyvy», 1999. – 351 s.

7. Mycyk Ju. Kyi'vs'kyj «Synopsys» jak pidruchnyk z istorii' Rusi–Ukraïny / Ju. Mycyk // Problemy dydaktyky istorii'. – 2010. – Vyp.2. – S.75–78.

8. Kaz'myrchuk G. D. Ukraïns'ke dekabrystoznavstvo / G. D. Kaz'myrchuk, Ju. V. Latysh. – K.: Brama. Vyd. Vovchok O. Ju., 2002. – 282 s.; Latysh Ju. V. Dekabrysty v Ukraïni. Istoriografichni studii': doslidzhennja / Jurij Latysh; Kyi'v. nac. un-t im. Tarasa Shevchenka. – K.: Logos, 2014. – 237 s.

9. Usenko P. G. Tovarystvo z'jednanyh slov'jan / P. G. Usenko // Encyklopedija istorii' Ukraïny: u 10 t. / Redkol.: V. A. Smolij (golova) ta in. – K.: Nauk. Dumka, 2013. – 784 s.

10. Sergijenko G. Ja. Suspil'no-politychnyj ruh na Ukraïni pislja povstannja dekabrystiv 1826–1850 / G. Ja. Sergijenko. – K., 1971. – 300 s.

11. Skakun O. F. Politicheskaja i pravovaja mysl' na Ukraine (1861–1917): monografija / O. F. Skakun. – H.: Vishha shkola, 1987. – 298 s.

12. Kostomarov N. I. Avtobiografija. Bunt Sten'ki Razina / N. I. Kostomarov. – K.: Naukova dumka, 1992. – 512 s.

13. Svitlenko S. I. Narodnyctvo v Ukraïni 60–80-h rokiv XIX stolittja: analiz publikacij dokumental'nyh dzherel: Programy. Statuty. Proklamaciï. Zakonodavchi akty. Pozasudove dilovodstvo. Sudovoslidchi dzherela / S. I. Svitlenko. – Dnipropetrovs'k: Vyd-vo DDU, 1995. – 240 s.

14. Shytjuk M. M. Gromads'ko-politychna dijal'nist' Volodymyra Mal'ovanogo (1847–1893 rr.): naukove vydannja / M. M. Shytjuk, O. S. Kozmyrev; avt. peredm. S. I. Svitlenko. – Mykolai'v: MNU imeni V. O. Suhomlyns'kogo, 2014. – 236 s.

15. Istoriya politychnoi' dumky: pidruchnyk / I. Vdovychyn, I. Vyl'chyn's'ka, Je. Pereguda ta in.; za zag. red. N. M. Homa. – L.: Novyj svit–2000, 2017. – 632 s.

Bobina O. V., Ph. D. of History, Associate Professor of Department of Social and Humanitarian Sciences, Director of the Education and Research Institute of Humanities of National University of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), oleg.bobina@nuos.edu.ua

Revolutionary tradition in Ukraine: the beginnings

Social traditions are inherent characteristics of each society. «Revolutionary tradition» is one of the social traditions. Each society has its own experience and tradition of solving social conflict. Revolution is the extreme manifestation of such a conflict. The countries of Europe, Russia have their own revolutionary tradition. The author finds out whether there is such a tradition in Ukrainian society. The author explores the history of social conflicts in Ukraine (until the 19th century) and concludes that a weak revolutionary tradition among the Ukrainian intelligentsia and a developed tradition of social struggle among peasants.

Keywords: social tradition, revolutionary tradition, Ukraine, social conflict, history.

УДК 94(477)

Кліш А. Б.,
кандидат історичних наук, доцент кафедри
стародавньої та середньовічної історії,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка
(Україна, Тернопіль), Klish_Andriy@ukr.net

Християнські суспільники VS. московфіли: до історії протистояння

Проаналізовано ставлення християнських суспільників до московфіства у Галичині. У програмах та діяльності українських політичних

партій Галичини суспільно-християнського скерування та московфілів прослідковується їх консервативний характер. Попри те вони гостро критикували один одного. У парламентській діяльності та на шпальтах часопису «Руслан» християнські суспільники намагалися протистояти московфільській ідеології. Особливу увагу вони звертали на антиукраїнську риторику московфілів, критикували їх ідейні засади.

Ключові слова: Галичина, християнські суспільники, московфіли, національна ідентичність.

На межі XIX–XX ст. відбувається структуризація українського політичного руху в Галичині. У цей час розгорнули свою діяльність партії та організації широкого політичного спектру – радикального, національно-демократичного, соціал-демократичного, московфільського, суспільно-християнського. Ці політичні течії, зазвичай, критикували одна одну.

Метою цієї статті є спроба проаналізувати ставлення представників суспільно-християнської течії до московфілів наприкінці XIX – на початку XX ст.

Науковий доробок дослідників із задекларованої проблематики обмежується публікаціями Т. Антошевського [1], О. Аркуші [2], Н. Кіся [3], А. Кліша [4], Р. Лехнюка [5–6] та інших дослідників.

Зазначені автори в основному узагальнено аналізують суспільно-християнську течію. Окреслена нами проблема не знайшла ґрунтового висвітлення у наукових публікаціях, тому аналіз історіографії дає змогу зробити висновок про те, що на сьогодні у науковій літературі відсутні праці, що ґрунтуються на дослідженні зазначеної проблеми, у яких було б з'ясовано ставлення християнських суспільників до московфілів наприкінці XIX – на початку XX ст.

Джерельною базою для написання статті стали матеріали Центрального державного історичного архіву України у м. Львові, відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, пресового органу християнських суспільників – часопису «Руслан».

Суспільно-християнський рух у Галичині репрезентували партії правоцентристського скерування – Католицький русько-народний союз, «Руська громада», Християнсько-суспільний союз. Натомість наприкінці XIX – на початку XX ст. у московфільському середовищі виділялося два напрями: русофільський (консервативний) та московфільський (радикальний). До перших відносилося старше покоління, що асоціювали себе греко-католиками, сповідували етнічну єдність з росіянами, лояльно ставилися до айстро-угорської влади. Московфіли схилялися до православ'я, вважали себе росіянами, виступали проти українського політичного руху. Цей напрямок за підтримки Російської імперії витіснив консервативне крило, та очолив московфільський табір в Галичині.

Власне, однією із найвагоміших причин виокремлення суспільно-християнської течії з народовського табору була консолідація з московфілами групи народовців на чолі з Ю. Романчуком і Є. Олесницьким. Християнські суспільники заперечували будь-які контакти з московфільським табором.

Християнські суспільники спиралися на греко-католицьку церкву, водночас наголошуючи на своїй східнохристиянській літургійній приналежності. Натомість, православну церкву в Російській імперії вони трактували як знаряддя русифікаторської політики та складовою самодержавної ідеології. У зв'язку з цим

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Візер С. О., Рожкова М. Ю. Особистісний фактор у державних процесах Галицько-Волинського князівства у другій половині XIII століття	7
Приходько Ю. О. Криза системи економічних відносин Речі Посполитої як одна з передумов визвольної війни українського народу	9
Заторський о. Н. Українські переклади «Послання Мисаїла»	13
Богатчук С. С. Розвиток освіти Подільського краю в першій половині XIX ст.	19
Феденко О. О. Італійці Одеси у формуванні і підтримці римо-католицької громади у XIX ст.	22
Янюк І. Українська кредитна кооперація і парцеляційні процеси у Східній Галичині на початку XX ст.	26
Левицький В. О. Система забезпечення сировиною легкої промисловості українських губерній Російської імперії в другій половині XIX – на початку XX століття	33
Лехнюк Р. О. Криза русофільського консерватизму напередодні Першої світової війни: політичне товариство «Галицько-руська рада»	36
Мельничук О. А., Мурашова О. П. Розвиток системи державного пенсійного страхування в Україні у 20-х рр. XX ст.	42
Гай-Нижник П. П. Альфонс фон Мумм – дипломат і посол Німеччини в Україні: коротка хроніка життя (1859–1924)	45
Лаврут О. О. Якість навчальної діяльності учнів шкіл УРСР у другій половині 1950-х років	49
Варгатюк С. В. Зміна концепції нейтральності закордонної політики України останньої доби визвольних змагань (1918–1920 рр.)	52
Бобіна О. В. Традиція революції в Україні: початки	57
Кліш А. Б. Християнські суспільники VS. москвофіли: до історії протистояння	61
Григорук Н. А. Микола Чубатий і наукове товариство ім. Шевченка	64
Салата Г. В. Наукова школа професора Проскуракова: нотатки до реконструкції історії науки і техніки	66
Кондратьєва Д. А. Історичні уроки на прикладі роботи П. Куліша «Мальована Гайдамачина»	69
Кравчук Л. В. Колгоспне будівництво на Тернопільщині упродовж вересня 1939 – червня 1940 рр.	72
Рафальська Г. В. Художник і війна: повсякдення окупованого Києва (1941–1943) на акварельних малюнках художника-етнографа Юрія Павловича	76
Лук'яненко О. В. Его-документи про життя студентів Полтавського педінституту впродовж німецько-радянської війни (Ч.2)	80
Скрипчук Г. В. Розвиток державної культурної політики в умовах подолання соціально-економічної кризи	83
Гнатюк В. М. Національна честь і гідність як імператив у внутрішній та зовнішній політиці України	86
Ралко Р. С. Студентські будівельні загоны вищих навчальних закладів м. Києва: географія та напрямки діяльності (1960–1991-ті рр.) (до 55-ти річчя з часу відправлення першого студентського будівельного загону з м. Києва)	90
Редзюк В. В. Основні етапи розвитку та вектори діяльності молодіжних організацій і рухів демократичного і євроінтеграційного спрямування в Україні (2004–2014 рр.)	93
Бей Н. О. Періоди розвитку виробництва автомобілів в Україні: історіографія проблеми	99
Біловус Л. І. Українські періодичні видання США щодо діяльності окремих музейних установ діаспори у напрямі збереження національної ідентичності	102
Кругляк Д. М. Роль радянської номенклатури у переході від партійно-радянського до постсоціалістичного моноцентризму	107
Гулима О. П. До питання про передачу Криму Українській Радянській Соціалістичній Республіці	109
Мамедов Э. В. Срубные погребения древнего Самуниса–Мингечевира (Зрубні поховання стародавнього Самуниса–Мінгечевіра)	113
Михайленко М. Ю. Зовнішня політика перших урядів Королівства Італія (1861–1876 рр.)	116
Мінасян Р. А. Історія створення та розширення Митного союзу у 1995–2015 рр.	120
Мокиєнко М. М. Развитие Евро-Азиатской аккредитационной ассоциации в первое десятилетие XXI столетия (Розвиток Євро-Азійської акредитаційної асоціації в перше десятиліття XXI століття)	126
Садикова В. В. Основні тенденції британсько-радянських військово-політичних відносин у другій половині 80-х рр. XX століття	129
Карбалаева А. Э. Движение джалаиридов в эпосе «Короглу» (Рух джалаїридів в епосі «Короглу»)	132
Алиев Ш. Г. Взаимоотношения Шеки-Кахетинского царства с соседними государствами в период правления великого Квирике (Взаємовідносини Шеки-Кахетинського царства з сусідніми державами в період правління великого Квіріке)	136
Абиди Г. А. Создание АзГНИИ и подготовка научных кадров (Створення АзГНІІ і підготовка наукових кадрів)	141
Балицький О. Ю. Зародження музейництва в Бессарабії (друга половина XIX – початок XX ст.)	144

Криницька Т. О. Позиції Російської Федерації щодо реформування ООН	148
Мартинів В. Л. Майбутнє без оптимізму: міжнародні протиріччя на теренах Центральної та Південно-Східної Європи на сторінках російських часописів (1910–1911 рр.)	152

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Данканіч Р. І. «Vorurteil» як виток розуміння в філософській герменевтиці Г. Гадамера	158
Дубініна В. О. Проект універсальної герменевтики Ф. Аста	161
Завідняк Б. Т. Теодіція Фрідріха Шеллінга	164
Мелешук А. А. Особливості організму в філософії історії К. Леонтьєва і М. Данилевського	169
Бредун І. В., Компанієць Л. В. Концептуалізація Доли: філософські інтерпретації	172
Співак В. В. Рецепція сімейного щастя у спадщині Антонія Радивиловського	175
Чорноморець Є. М. Максим Сповідник про естетичне споглядання символічної дійсності	178
Салій А. Самотність та відчуження у філософській картині світу Федора Достоевського	182
Соболевський Я. А. Основні філософські ідеї Американського Просвітництва	187
Кротенко Л. Б. Етнолінгвістичні студії – філософія традицій та сучасності (на матеріалі авторського посібника Britain vs. Ukraine: ethnolinguistic studies (Wheel of the Year, Festivals) – свято Litha vs. Івана Купала)	190
Юрченко Е. А. Мікроцивілізаційні процеси у вимірі монадологічного підходу	192
Ухов А. С. Экзистенциальные идеи в неопатристическом синтезе (Екзистенціальні ідеї у неопатристичному синтезі)	196
Шніцер М. М. Метафора у філософії і філософія в метафорі	200
Возняк С. В. Приреченість філософії на метафізику	205
Захаренко К. Ефективність використання потенціалу недержавних суб'єктів інформаційної безпеки	208
Концурак О. Ключові питання екологічної стратегії України	2013
Кравченко Т. О. Концепція стійкого розвитку суспільства в контексті конвергенції сучасних надтехнологій (філософський аналіз)	219
Кубко В. П., Баранюк А. В. Роль комунікативної стратегії в діяльності рекламного агентства	222
Левкулич В. В. Справедливість як світоглядний орієнтир суспільної свідомості	225
Луканова В. В. Пандемія у контексті сучасних глобальних процесів: цивілізаційне підґрунтя – бінарна опозиція «людство/довкілля»	229
Мельник В. В. Культура як головний чинник удосконалення особистості в умовах глобального соціального простору: антропологічні, нтологічні та аксіологічні засади	232
Алієв Е. М. Історичний аспект в українському кінематографі	238
Бороздих Н. В. Популяризація науки: роль науково-технічних музеїв	240
Гапченко О. В. Архетип свободи в українській традиції	245
Дмитренко М. Й. Корпоративна культура у дискурсі тілесності	247
Добродум О. В. Мифология современного Интернета (Міфологія сучасного Інтернету)	252
Паласюк Г. Б., Паласюк М. І. До питання впливу неоплатонічної філософії на формування вітчизняної філософської думки XVI–XVII ст.	254
Шпачинський І. Л. Щодо деяких особливостей релігійної складової крос-культурних комунікацій в сучасному українському соціумі	257
Гавеля О. Р. Духовні і естетичні цінності як віддзеркалення релігійної свідомості сучасної людини: конфесійний вимір	261
Гринько О. А. Релігія та сучасне українське суспільство	266
Несправа М. В. Терористична організація «Ісламська держава»: релігієзнавчий аспект	269
Филоненко А. С. Богословие и университет: украинский контекст (Богослов'я та університет: український контекст)	272
Силадій І. Аксіологічні основи демократизації освіти	276
Бушман І. О. Освітня політика – стратегія формування системи освіти	280
Водославський В. М. Психологічні закономірності успішного навчання та формування здорового способу життя в студентів спеціальності «Фармація»	284
Шипко О. М. Комунікаційна діяльність як ресурс конкурентоспроможності університету	288
Гончаренко О. А. Львівсько-Варшавська школа про цінність логічної освіти	291
Гуменюк А. М. Антропологічні орієнтири освіти постсучасності	294
Капустін С. Освітня палітра формування цілісного світогляду особистості	297
Мельник М. В. Дослідження факторів вибору професії провізора та кар'єрного зростання студентів фармацевтичного факультету Івано-Франківського національного медичного університету	301
Невмержицька Н. М. Соціальна відповідальність студентів в Україні у контексті ризиків пов'язаних із способом життя	304
Хіріна Г. О., Кулакова О. М., Савченко А. О. Кафедра як соціальний організм до початку виникнення філософських дисциплін у медико-фармацевтичних навчальних закладах	309

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Бадер А. В. Протидія чуткам як елемент інформаційної оборони в межах сучасного збройного насилля	315
Джус О. А. Міжнародне військове партнерство: поняття та сутність	319
Вагіна О. М. Методи визначення результатів пропорційного голосування: різновиди й особливості застосування	325
Стойко О. М. Енергетичні транзити як предмет дослідження суспільних наук	330
Явір В. А. Етнополітична дезінтеграція як етнічний (етнополітичний) процес: фактори, особливості, класифікації	333
Каращук М. Г. Нові «обличчя» політичної влади	336
Красніцька Г. М. Глобалізація національної ідентичності	339
Радько П. Г., Приходько С. М. Особливості політичної участі за умов електронної демократії	341
Проноза І. І. Інформаційна безпека держави: сутність та основні визначення	345
Наконечний В. С. Класифікація сепаратизму: онтологічні та гносеологічні детермінанти	349
Салимзаде М. И. Политика децентрализации в формировании местного самоуправления (Політика децентралізації в формуванні місцевого самоврядування)	352
Семко В. Л. Український етнос: набуття державоутворюючого статусу	356
Шкірчак С. І. Проблема громадянського суспільства у програмах політичних партій сучасної України	363
Вонсович О. С. Інтеграція України до системи європейської безпеки: чи можливе неможливе?	367
Гоцуляк В. М. Значення національної самоорганізації в українському державотворенні	370
Федорчук О. А. Государственная политика Украины в сфере высшего образования периода перестройки (1985–1991 гг.) (Державна політика України у сфері вищої освіти періоду перебудови (1985–1991 рр.)	374
Деревінський В. Ф. Кримська проблеми і особливості її вирішення у 1989–1999 рр.	378
Олексенко В. О. Трансформація партійної системи України: 1991–2017	383
Левченко А. В., Левченко М. О. Феномен самоорганізації українського суспільства: на основі історичного досвіду Запорозької Січі	386
Мельник В. М. Теория симфонии в горизонтальном и вертикальном измерениях как политико-антропологическая черта Византийской истории (Теорія симфонії в горизонтальному і вертикальному вимірах як політико-антропологічна риса Візантійської історії)	391
Карташов Є. Г. Обмежена децентралізація у Хорватії: здобутки та прорахунки	396
Боровець І. Г. Борьба с коррупцией как одно из приоритетных заданий Республики Хорватия в период переговоров щодо членства в ЕС 2006–2013 р.	399
Іщейкін К. Є. Досвід впровадження бюджету участі у США	402
Крупеня І. М. Ювілейний саміт АСЕАН та азійський марафон Д. Трампа	404
Солтанова Г. Р. Глобализация и новые вызовы современности на традиционном Востоке (Глобалізація і нові виклики сучасності на традиційному Сході)	408

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Виткалов С. В., Виткалов В. Г. Науковий підсумок року: XIII міжнародна науково-практична конференція «Євроінтеграційні процеси в сучасній Україні: проблеми та перспективи розвитку» в м. Рівне	411
Крюков В. Рецензія на монографію: Фергад Туранли «Козацька доба історії України в османсько-турецьких писемних джерелах (друга половина XVI – перша чверть XVIII століття)»	412
Семергей Н. В. Українська ментальність та національно-культурна ідентичність в історіософських рецепціях сучасного українознавчого дискурсу. Рецензія на монографію: Калакура Я. С. Ментальний вимір української цивілізації / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К.: Генеза, 2017. – 560 с.	414

CONTENT

HISTORICAL SCIENCES

Vizer S. A., Rozhkova M. Yu. The personal factor in the public processes of Galicia – Volyn Principality in the second half of the XIII century	7
Prykhodko Yu. O. The crisis of the system of economic relations of Commonwealth as a reason of national revolution led by B. Khmelnytsky	9
Zatorskyi O. N. The Ukrainian translations of the Epistle of Misael	13
Bohatchuk S. S. Development of education of Podilskyi region in the first half of the nineteenth century	19
Fedenko O. O. Italians in the formation and support of the Roman Catholic community of Odesa in the 19th century	22
Yaniuk I. Ukrainian credit cooperation and parceling processes in Eastern Halychyna from the early XX century	26
Levytskyi V. O. The providing system of the raw materials for the light industry of the Ukrainian provinces of the Russian empire in the second half of the XIX – at the beginning of the XX-th century	33
Lekhniuk R. O. The crisis of the Rusophile conservatism on the eve of the First World War: the political organization «Galician–ruthenian council»	36
Melnichuk O. A., Murashova O. P. Development of the state pension insurance system in Ukraine in 20-th of XX century	42
Hai–Nyzhnyk P. P. Alphonse von Mumm – Diplomat and Ambassador of Germany in Ukraine: A Short Life Chronicle (1859–1924)	45
Lavrut O. O. Quality of educational activity of students of schools of the Ukrainian SSR in the second half of the 1950s	49
Vargatyuk S. V. Changing the concept of neutrality of the foreign policy of Ukraine in the last days of the liberation struggle (1918–1920)	52
Bobina O. V. Revolutionary tradition in Ukraine: the beginnings	57
Klish A. B. Christian socials VS. Muscophiles: to history of continuation	61
Hryhoruk N. A. Mykola Chubaty and scientific society the name of Shevchenko	64
Salata H. V. Professor Proskuryakov's scientific school: some words on reconstruction of history of science and technology	66
Kondratieva D. A. Historical lessons on the example of P. Kulish's work «Painted Haydamachyna»	69
Kravchuk L. V. Collective farm building in Ternopil region during September 1939 – June 1940	72
Rafalska H. V. The Painter and the War: everyday life in occupied Kyiv (1941–1943) in the watercolour paintings of the artist and ethnographer Yuri Pavlovich	76
Lukyanenko O. V. Ego–documents on life of students of Poltava pedagogical institute during the German–Soviet war (P.2)	80
Skrypchuk G. V. Development of the state cultural policy in the conditions of overcoming the socio–economic crisis	83
Hnatyuk V. M. National honor and dignity as imperative in internal and external politics of Ukraine	86
Ralko R. S. Students' construction unit of higher educational establishments of Kyiv: geography and directions of activity (1960–1991–th years) (to the 55th anniversary of the sending of the first student building detachment from Kyiv)	90
Redziuk V. V. The main stages of development and vectors of activity of youth organizations and movements of democratic and European integration direction in Ukraine (2004–2014)	93
Bey N. O. Periods of development of car production in Ukraine: historiography of problem	99
Bilovus L. I. Ukrainian periodicals of the USA on certain Diaspora museum institutions' activity in order to preserve national identity	102
Kruhliak D. M. The role of the Soviet nomenklatura in the transition from party–Soviet to post–socialist monocentrism	107
Hulyma O. To the question about the transmission of Crimea to Ukrainian Soviet Socialist Republic	109
Mammadov E. V. Log houses of the ancient Samunis–Mingechevir	113
Mykhailenko M. Y. The foreign policy peculiarities of the «historical right» governments of the Kingdom of Italy after the first stage of the unification	116
Minasian R. A. History of creation and functioning of the Eurasian Customs Union in 1995–2015	120
Mokienko M. M. The development of the Euro–Asian accreditation association in the first decade of the 21st century	126
Sadykova V. V. Major tendencies of British–Soviet military–political relations in the second half of the 80's of XX century	129
Karbalayeva A. E. The Jalairid movement in the epic «Koroglu»	132
Aliev Sh. H. Relationships of the Neck–Kakhetinsky kingdom with neighboring states in the period of the government of the great period	136
Abidi G. A. Creation of ASGNII and training of scientific personnel	141
Balytskyi O. Ju. Formation of a network of museums in Bessarabia (the second half of the XIX – beginning of XX century)	144
Krynytska T. O. The Russian Federation positions on the reform of the United Nations	148
Martynov V. L. The future without optimism: international contradictions in the territory of Central and Southeast Europe on the pages of Russian journals (1910–1911)	152

PHILOSOPHICAL SCIENCES

Dankanich R. I. «Vorurteil» as a source of understanding in Gadamer's philosophical hermeneutics	158
Dubiniina V. O. The project of the universal hermeneutical by F. Ast	161
Zavidnyak B. T. Theodicy of Fridrich Schelling	164
Meleschuk A. A. Specificity of organicism in the philosophy of the history of K. Leontiev and N. Danilevsky	169
Bredun I. V., Kompaniets L. V. Conceptualization of Fate: philosophical interpretations	172
Spivak V. V. Recipes of family happy in heritage of Antony Radivilovsky	175
Chornomorets E. M. Maximus the Confessor of the aesthetic contemplation of symbolic reality	178
Saliy A. Loneliness and alienation in the philosophical worldview of Fyodor Dostoyevsky	182
Sobolevsky Ya. A. Main philosophical ideas of the American Enlightenment	187
Krotenko L. B. Ethnolinguistic studios are a philosophy of tradition and modernity (based on author's manual Britain vs. Ukraine: Wheel of the Year, Festivals) – Litha vs. Ivan Kupala's holiday)	190
Yurchenko E. A. Microcivilization processes in the measurement of the monadological approach	192
Ukhov A. S. Existential ideas in neoplatrist synthesis	196
Shnizer M. M. Metaphor in philosophy and philosophy in metaphor	200
Wozniak S. V. The fatality of philosophy on metaphysics	205
Zakharenko K. Effectiveness of the use of the potential of non-state actors of information security	208
Kontsurak O. Key issues of the environmental strategy of Ukraine	213
Kravchenko T. O. Concept of sustainable development of society in the context of convergence of modern super technologies (philosophical analysis)	219
Kubko V. P., Baranyuk A. V. The role of communicative strategy in the activities of advertising agencies	222
Levkulych V. V. Justice as worldview orientation of public consciousness	225
Lukanova V. V. A pandemic in the context of modern global processes: a civilization ground – the binary opposition «humanity/environment»	229
Melnyk V. V. Culture as the main factor of improvement of personality under the conditions of global social space: anthropological, ontological and axiological principles	232
Aliyev E. M. Historical aspect in Ukrainian cinematography	238
Borozdykh N. V. Popularization of science: the role of scientific and technical museums	240
Gapchenko O. V. The archetype of freedom in the Ukrainian tradition	245
Dmytrenko M. Y. Corporate culture in the discourse of corporeality	247
Dobrodum O. V. Mythology of the contemporary Internet	252
Palasyuk H. B., Palasyuk M. I. The problem of neoplatonist philosophy influence of formation of national philosophical ideas in XVI–XVII cc	254
Shpachinskiy I. L. About some religious features of cross-cultural communication in modern Ukrainian society	257
Gavelia A. R. Spiritual and aesthetic values as a reflection of the religious consciousness of the modern man: confessional measurement	261
Grinko E. A. Religion and Modern Ukrainian Society	266
Nesprava M. V. Terrorist organization «Islamic State»: religious aspect	269
Filonenko A. S. Theology and University: Ukrainian context	272
Syladij I. Axiological foundations of democratization of education	276
Bushman I. O. Educational policy – the strategy of formation of education system	280
Vodoslavskyi V. M. The psychological foundations of successful education and leading a healthy lifestyle by students of specialty «Pharmacy»	284
Shypko O. M. The communicative activity as a resource of rival university	288
Goncharenko O. A. Lviv–Warsaw School on the Value of Logical Education	291
Gumenuk A. M. The anthropological orientation of postmodern education	294
Kapustin S. Educational palette of forming a holistic outlook of personality	297
Melnyk M. V. The research on factors for choosing the «provisor» specialty and career growth of students of pharmaceutical faculty of Ivan–Frankivskiy National Medical University	301
Nevmerzhitskaya N. M. The social responsibility of students in Ukraine in the context of the risks associated with the lifestyle	304
Khirina G. O., Kulakova O. M., Savchenko A. O. Department as a social organism before the emergence of philosophical disciplines in medical and pharmaceutical educational institutions	309

POLITICAL SCIENCES

Bader A. V. Countering rumors as an element of information defense within the framework of modern armed violence	315
Dzhus O. A. International military partnership: concept and essence	319

Vahina O. M. Methods of determining the results of proportional voting: varieties and application peculiarities	325
Stoyko O. M. Energy transitions as a subject of research in social sciences	330
Yavir V. A. Ethnopolitical disintegration as an ethnic (ethnopolitical) process: factors, peculiarities, classifications	333
Karaschuk M. G. New «face» political governance	336
Krasnitska H. M. Globalization of national identity	339
Radko P. G., Prykhodko S. M. The features of political participation in the conditions of e–democracy	341
Pronoza I. I. Information security of the state: the essence and basic definitions	345
Nakonechnyi V.S. Classification of separatism: ontological and gnosiological determinants	349
Salimzadeh M. I. Decentralization policy in formation of local self–government	352
Semko V. L. Ukrainian ethnos: finding of status of ethnos that forms the state	356
Shkirchak S. I. Civil society in the program of political parties of modern Ukraine	363
Vonsovykh O. S. Integration of Ukraine into the European security system: is it possible not?	367
Gotsuliak V. M. The significance of national self–organization in the Ukrainian state–building	370
Fedorchuk O. O. State policy of Ukraine in the sphere of higher education during the period of perestroika (1985–1991)	374
Derevinskyi V. F. Crimean problem and peculiarities of its solution in 1989–1999	378
Oleksenko V. O. The transformation of Ukrainian party system: 1991–2017	383
Levchenko A. V., Levchenko M. O. The phenomenon of self-organization of Ukrainian society: based on the historical experience of the Zaporozhian Sich	386
Melnyk V. M. Theory of symphony in horizontal and vertical dimensions as a political–anthropological feature of Byzantine history	391
Kartashov E. G. Limited decentralization in Croatia: achievements and miscalculations	396
Borovets I. G. Fight against corruption as one of the main Croatia's priorities during negotiations on the EU membership 2006–2013	399
Ishcheikin K. Y. The implementation of participatory budgeting in the USA	402
Krupeniya I. M. ASEAN Jubilee Summit and Asian Marathon D. Trump	404
Soltanova G. R. Globalization and the new challenges of modernity in the traditional East	408

SCIENTIFIC LIFE

Vitkalov S. V., Vitkalov V. G. Scientific outcome of the year: the XIII international scientific–practical conference «European integration processes in modern Ukraine: problems and prospects of development» in the city of Rivne	411
V. Kryukov. Review of the monography Ferhad Turanly «The Cossack period in Ukraine's history in Ottoman Turkish written sources (the second half of the 16 th – the first quarter of the 18 th century)»	412
Semerhei N. V. Ukrainian mentality and national cultural identity in historiosophical receptions of modern Ukrainian discourse. Review of the monograph: Kalakura Y. S. The mental dimension of Ukrainian civilization / Kalakura Y. S., Rafalskyi O. O., Yuriy M. F. – K.: Heneza, 1917. – 560 p.	414

Вимоги до структури та оформлення наукових статей:

- постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновок з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

- УДК;
- прізвище, ім'я, по-батькові автора (авторів), вчений ступінь, вчене звання, посада і місце роботи, e-mail (українською, англійською мовами);
- назва статті та анотація українською, англійською мовами; анотація повинна бути структурованою, містити мету дослідження та застосовані методи, основні одержані висновки;
- ключові слова українською, англійською, російською мовами;
- обов'язковий список використаних джерел у кінці статті; **після** списку використаних джерел **надається цей же список** джерел латинським алфавітом (транслітерація);
- **обов'язкова вимога до статей – якість, високий рівень англійської мови.**

Поля 20 мм; шрифт Times New Roman, кегель 14, інтервал – 1,5; абзацний відступ – 10 мм. Рисунки й таблиці оформляються згідно з ДСТУ.

[7, с. 123], де 7 – номер джерела за списком використаних джерел, 123 – сторінка. Посилання на декілька джерел одночасно подаються таким чином: [1; 4; 8] або [2, с. 32; 9, с. 48; 11, с. 257]. Посилання на архівні джерела – [15. арк. 258, 231зв].

6. Статті, автори яких не мають наукового ступеня, супроводжуються рецензією кандидата або доктора наук за фахом публікації або витягом із протоколу засідання кафедри (відділу) про рекомендацію статті до друку. Підписи рецензії або витягу обов'язково завірені з печаткою. Рецензія або витяг з протоколу подається у сканованому вигляді електронною поштою.

– для Веб-сайту збірника обов'язкове резюме статті англійською мовою 2000 знаків. Резюме статті повинно бути структуроване, містити мету дослідження та застосовані методи, основні одержані висновки.

Відомості про автора (авторів): прізвище, ім'я, по-батькові, вчений ступінь, вчене звання, посада і місце роботи, службова і домашня адреси з поштовим індексом, контактний телефон (моб.), e-mail, № відділення «Нової пошти».

МІЖНАРОДНА ІНДЕКСАЦІЯ ЖУРНАЛУ

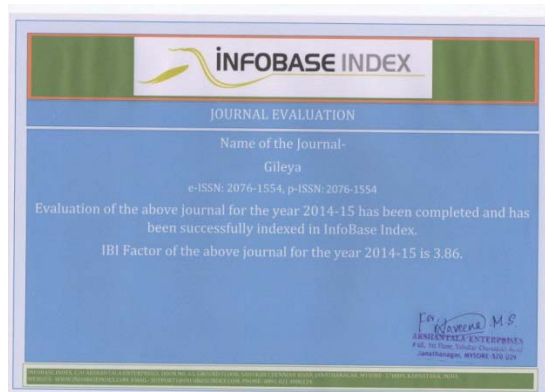
1. Index Copernicus (Польща) – міжнародна наукометрична база (Index Copernicus Journals Master List). Даний сайт містить індексування, ранжування і реферування журналів, а також є платформою для наукового співробітництва та виконання спільних наукових проектів

2. EBSCO (USA) – агрегатом повнотекстових видань. Включає в себе 375 повнотекстових баз даних і більш 350000 електронних книг

3. InfoBase Індекс (Індія) - комплексна, багатодільова база даних, що охоплює наукові літератури з усього світу.

4. SIS (Scientific Indexing Services) (USA) фокусується на цитатах індексації, аналіз цитованості і підтримує бази даних, що охоплюють цитування тисячі академічних журналів. SIS забезпечує кількісний і якісний інструмент для рейтингу, оцінки та класифікації журналів з навчальної оцінки і передового досвіду.

5. РІНЦ (Росія) – міжнародна наукометрична база даних наукових публікацій вчених. Для отримання даних про публікації та цитованості статей на основі бази даних РІНЦ використовується аналітичний інструментарій ScienceIndex.

|||||

Наукове видання

Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»
В и п у с к 127 (12)

Scientific edition
Collection of scientific papers «Gileya: scientific herald»
127 e d i t i o n (12)

СПІВЗАСНОВНИКИ:
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
ВГО Українська академія наук, «Видавництво «Гілея»

Шеф-редактор: *В. П. Андрущенко*
Головний редактор: *В. М. Вашкевич*
Відповідальний секретар: *В. Б. Халамендик*

Видавництво: «Видавництво «Гілея»
04070, м. Київ, вул. Почайнинська, 62

Підписано до друку 30.11.2017 р.
Формат 60х84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 49,29. Обл.-видавн. арк.
Наклад 150 пр. Зам. №

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д. Ю.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000,
(096) 97-30-934, (093) 89-13-852.
e-mail: tvory2009@ gmail.com
<http://www.tvoru.com.ua>

Ціна договірна